

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozpowszechniania w celach komercyjnych danych satelitarnych pochodzących z obserwacji Ziemi

COM(2014) 344 *final* – 2014/0176 (COD)

(2015/C 012/09)

Sprawozdawca: **Thomas McDONOGH**

Parlament Europejski, w dniu 17 lipca 2014 r., oraz Rada Unii Europejskiej, w dniu 18 lipca 2014 r., postanowiły, zgodnie z art. 114 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozpowszechniania w celach komercyjnych danych satelitarnych pochodzących z obserwacji Ziemi

COM(2014) 344 – 2014/0176 (COD).

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 23 września 2014 r.

Na 502. sesji plenarnej w dniach 15–16 października 2014 r. (posiedzenie z 15 października) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 151 do 1 – 4 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Zagadnienie będące przedmiotem omawianego wniosku w sprawie dyrektywy ma kluczowe znaczenie dla Unii Europejskiej. Kontrola i wykorzystanie danych o współczesnym świecie w znacznym stopniu wpłynie na politykę światową i dobrobyt obywateli europejskich. Obecnie dane te są w większości tworzone i kontrolowane przez Stany Zjednoczone i inne kraje pozaeuropejskie. Niezwykle istotne jest, by Europa wspierała realizację swego programu dotyczącego przestrzeni kosmicznej oraz produkcję i rozpowszechnianie danych pochodzących z obserwacji Ziemi, by UE awansowała z pozycji marudera na lidera w tej niezwykle ważnej dziedzinie.

1.2 Komitet zdecydowanie popiera utworzenie jasnych ram regulacyjnych w celu ułatwienia rozwoju przemysłu kosmicznego w Europie i korzystania z danych pochodzących z obserwacji Ziemi do wspierania trwałego wzrostu gospodarczego i dobrobytu europejskich obywateli. Dlatego też z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji w sprawie proponowanej dyrektywy dotyczącej rozpowszechniania w celach komercyjnych danych satelitarnych pochodzących z obserwacji Ziemi.

1.3 Ponadto Komitet z zadowoleniem przyjmuje ten wniosek w szerszym kontekście europejskiej polityki kosmicznej, która ma ogromne znaczenie dla przyszłego dobrobytu i bezpieczeństwa UE, oraz w kontekście realizacji zawartej w strategii „Europa 2020”⁽¹⁾ wizji inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

1.4 Ponadto Komitet podziela zdanie Komisji, że dyrektywa jest konieczna do ustanowienia przejrzystych, sprawiedliwych i spójnych ram prawnych w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania i rozwoju wewnętrznego rynku produktów i usług kosmicznych, a zwłaszcza do utworzenia wspólnych ram dystrybucji wysokorozdzielczych danych satelitarnych (HRSD).

⁽¹⁾ „Europa 2020” – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, COM(2010) 2020.

1.5 Komitet jest zadowolony z przepisów dyrektywy, które mają na celu stworzenie standardów UE dla rozprzestrzeniania HRSD w celach komercyjnych.

1.6 EKES uważa jednak, że rozwój komercyjnego przemysłu kosmicznego w Europie jest zbyt powolny i że można było wcześniej stworzyć więcej miejsc pracy i dobrobytu dzięki technologiom kosmicznym i danym pozyskanym w przestrzeni kosmicznej. Komitet wzywa Komisję do przyspieszenia rozwoju polityki i ram prawnych w celu promowania ochrony, bezpieczeństwa, stabilności, rozwoju zrównoważonego i gospodarczego tego sektora oraz zapewnienia właściwego funkcjonowania wewnętrznego rynku produktów i usług kosmicznych.

1.7 Komitet jest przekonany, że działania polityczne we wszystkich 28 państwach członkowskich UE powinny w większym stopniu wspierać MŚP dążące do skutecznego konkutowania i rozwoju na rynku danych pochodzących z obserwacji Ziemi. Komitet pragnie zwłaszcza, by podjęto działania na rzecz usuwania nieuzasadnionych przeszkód na rynku wewnętrznym związanych z minimalną skalą finansową, szczególnie negatywnie wpływających na MŚP.

1.8 EKES oczekuje propozycji dotyczących europejskiej polityki zamówień w dziedzinie przestrzeni kosmicznej wspierającej rozwój komercyjnego sektora kosmicznego, zależnego w znacznym stopniu od zamówień publicznych.

1.9 Komitet oczekuje również działań wspierających kształcenie większej liczby inżynierów, specjalistów ICT i menedżerów na potrzeby przemysłu kosmicznego, zwłaszcza na szybko rozwijającym się rynku dostawców i odsprzedawców danych, dostawców usług dodanych i usług geoinformacyjnych.

1.10 Komitet uznaje, że bezpieczeństwo ma pierwszoplanowe znaczenie dla obywateli Unii. Jednakże EKES uważa, że – niezależnie od przepisów zawartych w proponowanej dyrektywie – bardziej globalna, wspólna europejska polityka bezpieczeństwa pomogłaby m.in. rozwiązać kwestię nadmiernie surowej kontroli wysokorozdzielczych danych satelitarnych (HRSD) w niektórych państwach członkowskich.

1.11 Ponadto EKES wzywa Radę do harmonijnej współpracy nad rozwojem i upowszechnianiem europejskiej polityki przestrzeni kosmicznej na rzecz pokoju, bezpieczeństwa i wzrostu gospodarczego w oparciu o otwarte i wspólne podejście do kwestii rozwoju i wykorzystania technologii kosmicznej oraz danych tworzonych za jej pomocą.

1.12 Komitet zwraca uwagę Komisji na swe wcześniejsze opinie w sprawie polityki przestrzeni kosmicznej⁽²⁾.

2. Proponowana dyrektywa

2.1 Wniosek dotyczący dyrektywy odnosi się do kwestii rozpowszechniania w Unii w celach komercyjnych danych satelitarnych pochodzących z obserwacji Ziemi. W szczególności chodzi tu o zdefiniowanie i kontrolowanie wysokorozdzielczych danych satelitarnych jako osobnej kategorii danych wymagających odrębnego systemu regulacyjnego, w przypadku gdy są rozpowszechniane w celach komercyjnych.

2.2 HRSD są wykorzystywane w produktach i usługach geoprzestrzennych, na które jest coraz większy popyt. HRSD są niezbędne do monitorowania środowiska, planowania przestrzennego, gospodarki zasobami naturalnymi, jak również w przypadku klęsk żywiołowych i zarządzania w sytuacjach kryzysowych.

2.3 HRSD są jednak również istotne z punktu widzenia celów bezpieczeństwa i obrony państw członkowskich, a zatem produkcja i rozpowszechnianie tych danych przez operatorów komercyjnych podlega regulacji ze strony państwa, w którym operatorzy są zarejestrowani. W związku z tym nie ma obecnie wspólnego podejścia co do krajowego poziomu regulacji w odniesieniu do przetwarzania HRSD oraz usług i produktów opartych na tych danych. Prowadzi to do rozdrobnienia ram regulacyjnych w Europie, wiążącego się z brakiem spójności, przejrzystości i przewidywalności, co z kolei utrudnia rynkowi pełne wykorzystanie jego potencjału.

⁽²⁾ Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 88, Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 38, Dz.U. C 341 z 21.11.2013, s. 29, Dz.U. C 299 z 4.10.2012, s. 72, Dz.U. C 43 z 15.2.2012, s. 20, Dz.U. C 44 z 11.2.2011, s. 44, Dz.U. C 339 z 14.12.2010, s. 14, Dz.U. C 162 z 25.6.2008, s. 24.

2.4 Proponowana dyrektywa ma na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego produktów i usług opartych na wysokorozdzielczych danych satelitarnych przez ustanowienie spójnych ram prawnych dla rozpowszechniania HRSD, zapewnienie dobrego i wystarczającego poziomu informacji na temat dostępności HRSD do celów handlowych oraz ułatwienie konkurencji na poziomie dostawców danych poprzez ustanowienie przejrzystych, przewidywalnych i uczciwych ram prawnych w państwach członkowskich oraz poprzez zapewnienie swobodnego przepływu danych w całej UE.

2.5 Oczekuje się, że wdrożenie proponowanej dyrektywy będzie miało pozytywne skutki gospodarcze dzięki wyższemu poziomowi przejrzystości, pewności prawa i przewidywalności z punktu widzenia przedsiębiorstw w zakresie rozpowszechniania danych pozyskanych w przestrzeni kosmicznej. Przewiduje się korzystne skutki dla zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw, sprzedaży danych pochodzących z obserwacji Ziemi oraz międzynarodowej konkurencyjności. Oprócz bezpośredniego wzrostu liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach zajmujących się odsprzedają danych, oferowaniem usług dodanych lub dostarczaniem danych, prawdopodobny jest także wzrost liczby miejsc pracy na innych poziomach łańcucha wartości (tj. wśród przedsiębiorstw wykorzystujących HRSD, producentów satelitarnych i operatorów), w wyniku wyższej jakości usług i bardziej konkurencyjnych cen. Spodziewany jest również dodatkowy pośredni wzrost liczby miejsc pracy, ponieważ utworzenie jednego nowego miejsca pracy w przemyśle kosmicznym prowadzi do powstania pięciu nowych miejsc pracy w innych sektorach.

2.6 Proponowana dyrektywa przewiduje m.in.:

- a) jasną definicję HRSD, opartą na parametrach technicznych niezbędnych do produkcji takich danych;
- b) wyszczególnienie procesów, które mają być przestrzegane przez państwa członkowskie w zakresie kontroli i zatwierdzania uwolnienia HRSD w celach komercyjnych;
- c) system sprawozdawczy, który ma być stosowany przez państwa członkowskie, tak aby Komisja mogła w wystarczającym stopniu sprawować nadzór nad funkcjonowaniem dyrektywy.

2.7 Państwa członkowskie zobowiązane będą do dokonania transpozycji dyrektywy do dnia 31 grudnia 2017 r.

3. Uwagi ogólne

3.1 Rozwój technologii, produktów i usług kosmicznych ma zasadnicze znaczenie dla przyszłości Europy. Jak stwierdził wcześniej Komitet, „nie można przecenić znaczenia przestrzeni kosmicznej w poszerzaniu wiedzy, zwiększaniu dobrobytu, siły ekonomicznej i innowacyjności”⁽³⁾. Dobrze prosperujący rynek europejskich zastosowań kosmicznych może przynieść znaczne korzyści gospodarcze, społeczne i środowiskowe.

3.2 Europa ma szczególne warunki, by rozwijać i upowszechniać politykę kosmiczną sprzyjającą pokojowi, bezpieczeństwu i wzrostowi gospodarczemu w oparciu o otwarte i wspólne podejście do kwestii rozwoju i wykorzystania technologii kosmicznej oraz danych tworzonych za jej pomocą.

3.3 EKES uznaje, że bezpieczeństwo ma kluczowe znaczenie dla UE. Uważa jednak, że – niezależnie od przepisów zawartych w proponowanej dyrektywie – bardziej globalna, wspólna europejska polityka bezpieczeństwa pomogłaby m.in. rozwiązać kwestię nadmiernie surowej kontroli wysokorozdzielczych danych satelitarnych o wysokiej rozdzielczości (HRSD) w niektórych państwach członkowskich.

3.4 Europa potrzebuje dynamicznego komercyjnego przemysłu kosmicznego we wszystkich sektorach łańcucha wartości⁽⁴⁾ w celu utrzymania jej niezależnego dostępu do technologii kosmicznej i danych satelitarnych pochodzących z obserwacji Ziemi oraz w celu stworzenia silnego i niezależnego przemysłu kosmicznego.

3.5 UE zbyt powolnie opracowuje strategię i ramy prawne w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania wewnętrznego rynku produktów i usług kosmicznych oraz w celu zbudowania dynamicznego sektora tworzenia i wykorzystywania danych pozyskanych w przestrzeni kosmicznej. Powolny rozwój przedsiębiorstw zajmujących się zastosowaniami kosmicznymi niższego szczebla w Europie oznacza, że traci ona innowacje, możliwości tworzenia dobrobytu i pozycję rynkową w poszczególnych sektorach kosmicznych na rzecz USA, Rosji, Chin i innych.

⁽³⁾ CCM/115 – CES2861-2013, pkt. 3.1.

⁽⁴⁾ Łańcuch wartości obejmuje operatorów satelitarnych, dostawców danych, odsprzedawców danych (sprzedających HRSD z UE oraz operatorów satelitów i dostawców danych spoza UE), dostawców usług dodanych, dostawców usług geoinformacyjnych, instytuty badawcze, rządy i klientów.

3.6 Europa potrzebuje aktywnej strategii komercyjnej na rzecz rozwoju swoich technologii, produktów i usług kosmicznych na szybko rozwijającym się światowym rynku. Ta strategia musi zostać uzgodniona i skoordynowana na szczeblu europejskim w celu zapewnienia, że wewnętrzne przeszkody dla rozwoju zostaną usunięte.

3.7 Strategia komercyjna musi obejmować spójne i stabilne ramy regulacyjne, silną bazę przemysłową ze znaczącą bazą MŚP, konkurencyjność i efektywność kosztową, rynki dla aplikacji i usług oraz technologiczny niezależny dostęp do przestrzeni kosmicznej oraz technologii, produktów i usług kosmicznych. Wymogi te zostały wyraźnie poparte w ramach kosmicznej polityki przemysłowej UE ⁽⁵⁾.

3.8 W celu zapewnienia silnego komercyjnego europejskiego przemysłu kosmicznego UE musi promować osiągnięcie masy krytycznej przedsiębiorstw europejskich, od MŚP po duże światowe organizacje, które prowadzą działalność w zakresie rozwoju i wykorzystania produktów i usług opartych na danych satelitarnych.

3.9 Konieczne są również działania wspierające kształcenie większej liczby inżynierów, specjalistów ICT i menedżerów na potrzeby przemysłu kosmicznego, zwłaszcza na szybko rozwijającym się rynku dostawców i odsprzedawców danych, dostawców usług dodanych i usług geoinformacyjnych.

3.10 Rozwój komercyjnego sektora kosmicznego jest w dużym stopniu uzależniony od instytucjonalnych zamówień. Przemysł skorzystałby na przepisach, które wprowadziłyby politykę zamówień publicznych w tym sektorze, z nadzorem na szczeblu UE.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Komitet uznaje, że polityka bezpieczeństwa ma pierwszoplanowe znaczenie dla obywateli Unii. Jednakże nadmiernie surowa kontrola wysokorozdzielczych danych satelitarnych (HRSD) w niektórych państwach członkowskich znacznie utrudnia rozwój europejskiego komercyjnego rynku danych pochodzących z obserwacji Ziemi, co wykorzystują konkurenci spoza UE.

4.2 Brakuje wiarygodnych informacji dotyczących wielkości i działalności przemysłu zaangażowanego w rozwój aplikacji i usług danych satelitarnych w Europie. Należy przeprowadzić analizę poszczególnych części łańcucha wartości, zaangażowanych w rozwój zastosowań kosmicznych niższego szczebla. Wiarygodne dane na temat możliwości zatrudnienia i tworzenia bogactwa w poszczególnych sektorach pobudziłyby rynek oraz zapewniły lepsze wsparcie polityki.

4.3 Rynek wysokorozdzielczych danych satelitarnych (HRSD) jest słabo rozwinięty w porównaniu z USA, gdzie istnieje jednolity rynek. Silna pozycja amerykańskiego sektora danych pochodzących z obserwacji Ziemi wynika z technicznie zaawansowanych systemów satelitarnych, jasnych ram regulacyjnych oraz dużego społecznego popytu na komercyjne HRSD i związane z nimi usługi. Ponadto konkurenci z USA korzystają z bardzo skutecznej synergii w zakresie badań i rozwoju między sektorem cywilnym i wojskowo-obronnym. Oprócz dużej konkurencji ze strony Stanów Zjednoczonych poważną konkurencję stanowią również firmy w Indiach, Chinach, Kanadzie, Korei i Tajwanie, dostarczające HRSD na rynek europejski za pośrednictwem odsprzedawców danych.

Bruksela, 15 października 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.